

HET BOEK VAN DE WEEK

H. S. S. Kuyper, Van Frankrijk voorheen en thans. — J. H. Kok N.V., te Kampen, 1930.

Het reizen is in dezen tijd van reisverenigingen en gemakkelijk toerisme vrijwel algemeen. Een buitenlandse tocht behoort tot de herinneringsinventaris van vele, zoo niet de meeste menschen van tegenwoordig. En hij klieken en prentbriefkaarten weet men allerlei bijzonderheden van heinde en ver te vertellen.

Maar het is niet ieders werk, van zulke reizen mededeeling te doen in het geregeld verband van een boek. Dat is een kunst op zichzelf, die andere eigenschappen vordert, dan de doorsnee-toerist bezit: want een reisverhaal is geen dagrapport (tenzij in bijzondere gevallen, als het gaat over expedities of exploratietochten e.d.), noch ook een opsomming van alles wat men gezien heeft en genoten.

Er zijn echter menschen, die deze kunst uitnemend verstaan en daarvan bij iedere nieuwe proeve de bewijzen afleggen.

Tot hen behoort zeker Mevrouw H. S. S. Kuyper. Zij weet een reisverhaal te schrijven, dat reis-verhaal is, maar tegelijk van het bijzondere van haar persoonlijke ervaringen zich verbreedt tot het algemeene van historie-beschouwing, sociaal, economisch, politiek, artistiek leven. Dat betekent niet, dat haar reisboeken geografische of historische verhandelingen zijn, maar dat ze de bezienswaardigheden van een streek of stad, de typische verhoudingen, de karakteristieke toestanden doen zien in hun cultureel verband, waarbij natuur- en reisimpressies de kleur-aanbrengende effecten zijn.

Onze lezer kent wellicht een van deze reisverhalen. Na de „Brieven uit Rusland“, dat, als ik mij niet vergis, het eerste werk in dit genre was, gaf Mej. Kuyper de beschrijving van „Een half jaar in Amerika“, „Brieven uit de Bergen“, „In het Land van Guido Gezelle“, „Lentetagen in Italië“, „Hongarije“ en een „Tweede Reis naar Amerika“. Alle zijn dit boeken van de juist aangegeven samenstelling: reisindrukken, maar dan, laat ik het samenvattend mogen zeggen, van didactische strekking.

Thans heeft ze aan deze serie een nieuw deel toegevoegd: „Van Frankrijk voorheen en thans“, uit dezelfde gedachte ontstaan, blijkens het motto: „dit boek bedoelt te zijn een eenvoudige gids voor reizenden, die Parijs willen zien en daarna gaan uitrusten in Frankrijk's hooggebergte“. De stof is voor dat doel uitnemend geschikt, want, aldus vangt het boek aan, „onder de landen, die met luider stemme tot reizen lokken en met volle handen gaven bieden van natuurschoon en kunstgenot beide, neemt Frankrijk zeker een eerste plaats in“.

Geheel in aansluiting bij haar bedoeling begint

de Schrijfster haar boek met te spreken over Parijs. „Want Frankrijks leven van voorheen en thans concentreert zich in Parijs. Parijs is het belangrijkste deel van Frankrijk. Parijs is de lieveling, het troetelkind van het Fransche volk; en van zijn groote koningen, die het vergroot en versierd hebben. Frankrijks geschiedenis — ook zijn kunstgeschiedenis — ligt in Parijs gespiegeld. Wat Frankrijk in den loop der eeuwen gepresteerd heeft, ook wat het misdaan heeft, zijn glorie en zijn schande — van dat alles vindt ge in Parijs de herinneringen terug. Want van dat alles was of is Parijs de hoofdzetel. Van alle kanten stuwte het Fransche leven op naar Parijs. En in Parijs staat de geestelijke fontein, die met haar stralen — ten goede of ten kwade — heel Frankrijk besproeit“. „Het spreekt dus wel vanzelf, dat wie iets van Frankrijk voorheen en thans wil begrijpen, beginnen moet naar Parijs te gaan. Daar klopt het hart van Frankrijks leven. Daar is het hoofdtooneel, waarop zich Frankrijks geschiedenis heeft afgespeeld, daar is de lusthof waarin Frankrijks kunst het weelderigst gebloeid heeft“.

In deze inleidende woorden ligt duidelijk besloten de methode, die de Schrijfster volgen gaat. Ze zal Parijs doen zien „aan de hand der historie“. De eenig juiste manier! Want „wie Parijs alleen maar beschouwt als een mooie stad, waar men veel kan genieten en meteen aan sightseeing doen, zal Parijs nooit leeren kennen, omdat hij, zóo doende, nooit de ziel van Parijs benadert“.

Een wereldstad van zoo hooge betekenis, die meermalen hoofdstad der wereld geweest is en van zoo eerbiedwaardigen ouderdom als Parijs, schrijft als het ware zelf haar „mémoires“ in haar monumenten. In de chronologische volgorde der monumenten leest, wie geschiedenis lezen kan, de autobiographie van Frankrijks hoofdstad. Meer nog. In Parijs heeft in groote trekken het Fransche volk zijn autobiographie uitgebeeld. Ja, meer dan eens stelde de wereldgeschiedenis er haar lotgevallen te boek“.

De Schrijfster zal dus met haar lezers kerken en musea, paleizen en pleinen gaan bekijken, maar dan in chronologische orde (zooveel mogelijk althans), door zich „in te denken de historische tijdperken, waarin Parijs' monumenten ontstonden en die alleen ons verklaren kunnen, waarom ze in dien vorm en op die plaats ontstonden“. „'t Houdt meer op“, zeker. Maar die meerdere moeite zal ruimschoots beloond worden doordat de groei en de bloei van Parijs, die zoo nauw samenhangt met Frankrijks geschiedenis en met de leiding, die Parijs vaak aan 't wereldleven gaf, zich als één geheel voor ons geestesoog ontrollen zal“.

Naar dit systeem begint Mej. Kuyper dan haar rondgang door Parijs, welks beschrijving 200 bladzijden van haar boek in beslag neemt.

Eerst bezielt ze het Parijs onder Romeinischen schepter, waarvan het „Palais des Thermes“ de herinnering bewaart, een bouwval nu, maar die

nog een duidelijke voorstelling geeft van wat deze echt-Romeinse amusementsplaatsen geweest zijn (badplaats, leeszaal, restaurant, alles tegelijk); voorts de Gallische altaren in de Nôtre Dame en het standbeeld van Juliaan den Afvallige, die in de vierde eeuw na Christus over het Romeinse wereldrijk heerschte. Dan volgen chronologisch de Romaansche Middeleeuwen, de jaren, toen de eerste Christenkonink, de Frankische Clovis, Parijs kerstende en de Romaansche bouwstijl opkwam als „'t begin der emancipatie van den christelijken bouwstijl“. In de muurschilderingen van het Pantheon, in de grondlijnen van de Nôtre Dame is nog deze Romaansche periode terug te vinden. De 13e eeuw brengt een gedaante-verwisseling met den opbloei der Gotiek. Nog zijn er de Gotische Kerken, de Saint-Germain des Prés, de Eglise Saint-Séverin, de Eglise Saint-Julien-le-Pauvre. De Schrijfster beschrijft deze kerken en toont aan, hoe „in een Gotische kathedraal een loflied van vreugdevolle bevrijding (juicht) uit den druk der Romaansche bouwkunst“ en hoe daarin gesymboliseerd wordt de macht der Roomsche kerk, „die toen heel het menschelek leven onder haar bewind had“. In den breede spreekt Mej. Kuyper in dit verband over de Nôtre Dame, de „architectonische uitbeelding der Roomsche Maria-verering“, „een lofzang van steen aan de „Koningin des Hemels““.

Haar chronologische orde volgend komt de Schrijfster dan toe aan het Parijs van den tijd der Renaissance en der Reformatie. De Renaissance-stijl leeft in de paleizen (Louvre, Tuilerieën); de Reformatie komt daarnaast, aanvankelijk als bondgenoot van de Renaissance in het verzet tegen Rome, straks ook tegenover haar, als die Renaissance streven gaat naar de vrijheid van den autonomen mensch.

Uiteraard brengt dit beschouwen van het Parijs der Reformatie tot een spreken over de ontwikkeling der Reformatie in Frankrijk: over de eerste reformatoren (Lefèvre, Farel, straks Calvijn), over de eerste martelaren (Jean Vallière b.v.), over den neergang van het Reformatorische leven in den Bartholomeusnacht en den moord op De Coligny, maar ook den opgang door het Edict van Nantes, onder Hendrik IV tot stand gekomen. En zoo volgen vanzelf de verdere perioden der Parijsche historie: de tijd van Lodewijk XIV, van de Revolutie, van het Napoleontisme, van de Restauratie en de 19e-eeuwsche Revolutiewoelingen, die alle hun sporen hebben nagelaten in de Parijsche bouwwerken en naar aanleiding daarvan worden gezien.

Zoo wordt dan Parijs bekeken „aan de hand der historie“, dat is, op een ongemeene en tegelijk instructieve wijze, die ook voor dengene, die Parijs zelf niet heeft gezien, haar waarde heeft.

Een tweede deel van het boek brengt den lezer naar Frankrijks Alpenland, naar Savoye en de Dauphiné.

Slechts Simeon wist dat hij niet sterven zou vóór hij den Christus des Heeren gezien had, doch het jaar en de dag bleven hem tot het laatste oogenblik verborgen.

Tot zoover mijn boek. Daar valt echter ook nog met iets anders te rekenen en wel met de jaartelling (Zie ook deel II bl. 85—87). Ezechiël moet 390 dagen de ongerechtigheid Israëls (onderscheiden van Juda) dragen naar het getal der jaren. Er staat niet andersom, dat de Heere hem geeft de jaren der ongerechtigheid naar het getal der dagen. Wanneer we nu gaan optellen de regeringsjaren der 19 koningen Israëls, en wel naar Bijbelsche gegevens, dan komen we op 241 jaren en ruim 7 maanden, plus de periode van Samaria's val tot Jeruzalems val is ruim 148 jaren, samen 390 jaren. Maar dat klopt niet met de nieuwe zienswijze, of beter, met de door alle geleerden gevolgde Assyrische jaartelling. Deze stelt volgens andere berekening Jerobeam I op 983 v. Chr. inplaats van op 976. Zoo krijgen we op een periode van 976—586 (het jaar van Jeruzalems val) is 390 jaren een verschil van 43 jaren.

Als we nu bedenken dat Jeremia het oog heeft op de wegvoering van 597 v. Chr. en dat de terugkeer der eerste groep omstreeks 537 valt, dan zijn dit geen zeventig, doch zestig jaren. Maar aangezien Ezechiël anders telt, en met ons op een periode van 390 jaren 43 jaren verschilt, dan zou een laatste poging te wagen zijn het in deze richting te zoeken, hoewel het verschil van 10 jaren op 70 iets grooter is dan van 43 op 390. Ik houd het er voor, dat alle berekening faalt, aangezien de profeten ook nergens vermanen: wacht tot de zeventig jaren om zijn! doch Bekeert U! En als God hem dan de verlossing heeft beloofd, waaraan de menigte dikwijls twijfelt, dan geeft Hij echter op Zijn tijd gebod om terugkeer, en doet op Zijn tijd alle factoren harmonisch samenwerken, want terugkeer tot God is terugkeer tot het vaderland.

Wapenveld.

Ds G. v. d. ZEE.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHEISEN

De „Zeventig“ jaren.

Iets uit de ballingschap van Gods volk.

Daar is een tijd geweest, en laat ons hopen dat deze nu allengs tot het verleden gaat behooren, waarin men sprekende of schrijvende over de ballingschap, louter het oog op Juda's verblijf in Babel had gevestigd, en dat wel met de opvatting alsof zij daar zeventig jaren hadden gewoond.

Voor een recht begrip van deze zaak is noodig, dat wij in herinnering brengen dat de tien stammen reeds circa 140 jaren eerder zijn weggevoerd, en dat het volk terecht is gekomen in Assyrië, Medië, Babylonië, Perzië, Egypte en Griekenland.

Aangezien de Heilige Schrift ons echter meer verhaalt van de Judeesche ballingen in Babel dan van de anderen, hoewel zij over dezen ook niet zwijgt, spreken wij het meest van de „Babylonische“ ballingschap, daar immers dit van het grootste belang is, aangezien de Christus zou voortspruiten uit Davids huis, dat in Judea had geregeerd.

De Judeesche ballingen dan hadden de verzekering van een zeventigjarige gevangenschap. Daarna zouden zij worden verlost. Deze verlossing had haar grond in de verkiezing en het verbond en was aan vijf voorwaarden gebonden. 1e de wedergeboorte des volks, 2e. de bekeering, 3e. de Middelaar, 4e. Babels val, 5e. de vervulling des tijds. Wij hopen op een en ander wel eens nader terug te komen, en niemand zoeken in de rangschikking dezer vijf voorwaarden eenige dogmatische misvatting. Het wordt louter als historisch materiaal naast elkander hier neergeschreven.

Nu heeft men gepoogd eene oplossing te vinden van het getal zeventig, genoemd in Jeremia 25 vs 11 en 12, en later te vinden in 29 vs 10. Voorts Daniël 9 vs 2 en 2 Kron. 36 vs 21. Ook Zacharia gebruikt dit getal (7 vs 5).

Ik zal nu zoo vrij zijn een bladzijde uit mijn werk te citeeren, deel II, bl. 206 en 207.

Leviticus legt verband tusschen de bekeering, het verbond en den tijd, waarin het land braak ligt totdat het aan zijne sabbathen een welgevallen heeft, tegen welk gebod de Joden vroeger gezondigd hadden. Ezechiël voorspelt, dat het land „wel-dra“ weer zijne vruchten zal geven, doch zwijgt overigens van het tijdsbestek. Jesaja noemt ook het getal zeventig jaren in verband met Tyrus. Amos zegt dat de Heere niets werkt of Hij openbaart het Zijnen profeten. Zoo naderen wij tot de vraag wat met de zeventig jaren mag zijn bedoeld. De Septuaginta heeft door invloed van de Kerkvaders de meening ingeburgerd dat de „Babylonische“ ballingschap zeventig jaren heeft geduurd. Dit komt omdat de Septuaginta aldus leest: „en het geheele land zal tot eene woestijn worden en zij zullen dienstbaar worden onder de volken zeventig jaren“. De Staten-Vertaling heeft er nog tusschen „den Koning van Babel“, zoodat de Judeërs den Koning van Babel zeventig jaren zullen dienen. Nu is Jojachin met de 10,000 in 597 weggevoerd en zestig jaren later komt men in Palestina aan. Het getal komt dus met 597 niet uit. Daarom wil men voorstellen dat de zeventig jaren slaan op Babels wereldheerschappij, die geduurd zou hebben van 607 tot 538. Maar ook dit kan niet, daar Nineveh niet in 607 of 606, doch in 612 is gevallen. Men kan ook denken aan een zeventig jaren woestijn liggen van den tempel 586—516, doch dit zal door Jeremia wel niet bedoeld zijn. Niettemin was dit feit voor de Joden het bewijs van de Goddelijke straf. Tenslotte hebben de tijdsbepalingen dikwijls een zinnelijke beteekenis: de zeventig jaren van Tyrus zijn gelijk aan „de dagen eens konings“; drie jaren zijn „de jaren eens huurlings“; een jaar „de jaren eens daglooners“. In ieder geval komt de verlossing als de tijd is vervuld, en wij eindigen dit onderzoek met de erkenning dat tot heden geen oplossing is gevonden en ook wel niet gevonden zal worden, gedachtig zijnde aan Handelingen 1 vers 7: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijne eigene macht gesteld heeft. Desgelijks verging het 't oude volk, dat wel de belofte had van de komst van den Messias. Alles was voorspeld, Zijn Wezen, ambten, wijze van geboorte, ja zelfs de plaats. Zijne namen, werk, lijden en heerlijkheid, alleen de tijd niet.

In dit stuk natuuringtel van B dorpjes en gezichten van het gr vinden we uit de vome wijze der hun gewo

Maar ac weer het phinê heb in de mid schen Ital de barre historie. te doen zie voorheen, het verhar eerste lev voor den

Eindelijk hoofdstuk en thans. de didactis Het is de de Fransc brave, deg reuke. De caisehaas lichtzinnig tiendaagse zomervaca nismaking voudige Pa roemde, g uit de ges het is, all en inzien, zinnige Pa toets van Hollandsch Ik schrij de stilistis doen uitke hangsel b en dat d vrouwen ligny, Chr Margarellu uit Frankr zelf ontmi lijke, sym effect sort feit, dat he verleden e den ten b wijzen na en naar e keurende i slechts ce wezen ten vrouw in de bijgeda gangbare Schrijfster vrouw als ceeren, m menten da soortige g ontkent, d hoogstaand maar dat, wering, d beoog m eenzijdig plan van zijn behan zaak, niet drukken e

Intussch stuk is het inhoud vo zijn aantr ditie, tem numenten, zal met be vertelt va voor deng heeft, gee waardige moet gaan dien vorm leerzame l dat de Sel gemaakt.